

Nemzeti Társalkodó

Junius 3dik napján 1834.

A' Báváriai Követek Kamarájának munkálati Rendjét tárgyzó, 's 1825dik esztendő böjtelő hava 28ikáról költ Fejedelmi Parants.

Első szakasz.

Egybegyülése, Rendezkezése, 's kinyitása a' Kamarának.

I.) Meghívása a' küldötteknek.

§ 1.) Az alaptörvény okleveleibe meghatározott, vagy a' királytól ki parancsolt országgyűlésére, a' követek nyilvános kiíró levelek által hivatnak-meg, mellyekben a' gyűlés helye, és ideje is meghatározottnak, ezen kiírás mássát, minden kerület kormányzása közli az illető követekkel, kik is megjelenésekkor ezen írást, meghatalmaztatások bém bizonyítására fogják használni. Mind a' két kamarának egybehívása, kinyitása, és bezárása, csakugyan azon egy időben eshetik-meg, üléseiket csak egy idő-szak alatt tarthatják.

II.) Bémjelentés.

§ 2.) Tartozik minden meghívott tag, a' gyűlés tartása végett határozott helyre érkezett, megérkezése napján, az öszve hívó

levelbe különösen kinevezett, előlegesen elrendelő küldöttség előtt béjelenteni, és a) az előbbi 1ső §ba említett meghatalmazó írást előterjeszteni — ezen kívül azon esetben, ha hat esztendőnek folyta alatt (mely időre szoktak a' kamara tagjai választatni*) ismételt öszvehívása történnék a' kamarának, a' fennemlített íráson kívül még egy, az illető kerület kormányától az iránt adott bizonyító levelet is előmútatni, hogy ő folyvást azon tulajdonok, és erények birtokában van, mellyek az alap alkotványnál fogva megkívántatnak arra, hogy ő országgyűlési tag légyen, és c) tartozik végre feljegyeztetni lakását vagy szállását, mellyet ha változtat, azután is tüstént feljelenteni köteles leszen.

§ 3) Ezen béjelentésről, melyre mindnyájon, még a' gyűléstartása helyyén lakók is, egyaránt köteleztetnek, egy külön jegyzőkönyv vitetik, ez alkalommal minden tag kap az ország alap alkotvánnya okleveléből egy nyomtatott példányt, minden ahoz tartozó oklevelekkel együtt, valamint a' jelen munkálati-rendből is egy nyomtatott példányt.

III.) A' kamara elrendelésire megkivántatik.

*) Az 1818dik esztendő május 26dikán adott alap alkotvány 6dik T. 15dik §sa tartalma szerint, minden 6 esztendő lefolyta alatt új választása a' követeknek csak egyszer tartatik, kivévén azon esetet, mikor a' kamara a' királytól eloszlattatnék, a' kilépett tagok újból megválasztathatnak.

§ 4). A' küldöttek kamarájának törvényes elrendelése előtt megkivántatik, hogy a' választott tagok két harmadrésze megjelenjen *), az előleges Biztosság a' megjelenő küldöttek bejelentésének felvételével, és jegyzésivel kezdi-el munkálkodását, és ezt mindeneknek előtte; a' mi ezen kívül van reá bízva, csak a' követek kamarája fennebb meghatározott tagjainak megjelenésével kezdheti-el. —

IV.) Előleges Biztosság tetele.

§ 5). Az előlegesen elrendelő Biztosság, ujjonnan választott kamara legelső egybegyűlésekor áll egy különösen azon czélra választott királyi küldöttségből, ezen eseten kívül, a' többi gyűlés elrendelése előtt, az azt megelőzőt utóbbi gyűlés előlülőjéből és jegyzőiből, 's ha a' körülmények azt kívánják, a' rendes előlülő helyett a' második előlülő töltibé helyét az elsőnek, így hason eset adván magát elő az egyik jegyző helyét a' másik pótolja ki.

V.) Kötelessége a' Biztosságnak

1. egy átalyába véve.

§ 6.) a' Biztosság, mindeneknek előtte, megvizsgálja a' kamara tagjaiból sorsvonás által választott hat tagok segedelmével, a'

*) Az 1818dik esztendőbeli alkotmány 6dik T. 15dik czikje azt kívánja, hogy legalább a' választott tagok két harmadrésze határozza-el a' törvényesen helybehagyható elkezdését a' követek kamarája ülésének. —

követek meghatalmazását, választatások törvényességét, 's megkivántató tulajdonságait, mellyekre nézve, közöltetnek véle, minden választásruli Jegyző-könyvek, azután elintézi az első és második Elölülő, ugy a' két országgyűlési Jegyzők választását is. —

2.) Megvizsgálása a' hatalmazó leveleknek.

§ 7.) Az új kamara kiállítására kivántató követek választásruli Oklevelek megvizsgálása kirekesztőleg ezen előlegesen elrendelő Biztosság tiszte. Ezen vizsgálat a' melléje adott követek jelenletébe a' választott potló tagokra *) is kiterjesztetik, e' végett a' kamara béállítását megelőző Biztosság kötelessége lészen a) a' beadott hatalmazó leveleket, b) a' státusz szolgálatába lévő vagy nyugpénzt huzó személyeknek, mint ujjonnan fellépő pótlék tagoknak, adott királyi, vagy ha uraság szolgálatjában lennének, uradalmi engedelem leveleket, 's végre c) azon Bizonyítványokat, mellyek egy országgyűlési követben megkivántató tulajdonságoknak a' küldött személyben valódilag feltalálásáról az illető kerületi kormánytól adatnak, megvizsgálni, 's mind ezekről környülállásos Jegyző-könyvet vinni. —

§ 8) Ha munkálatja alkalmával a' Biztosság akadályokra bökkenne, mellyek vala-

*) Const. Bavariae de anno 1818 Tit. 6. § 11, a' né talántám úrességbe lévő helyek a' követek kamarájába, az elsőbben választattakhoz szózatok többségével legközelebb járandók által pótoltnak-ki.

mely követ meghatalmaztatását törvényesen kétség alá hoznák, vagy a' meghatalmazó, engedelmet adó Bizonyító Oklevelek hijjánosok lennének, vagy pedig utóljára, bévehető erővel bírók nem lévén eléggé bennnek a' Biztosság meg nem nyugodhatnék, akkor a' kérdésbe lévő tagnak a' gyűlésben megjelenés mind addig meg nem engedhető, míg a' dolog a' kamara az iránti határozata által tisztába nem hozatik, 's el nem igazittatik.

§ 9). Ha valamely tag az ülések kinyitása után jelennék-meg, vagy szükség esetében, az ülések folyta alatt potló tagok hivattnának-bé, megjelenvén, tartoznak magokat az Előlülőnél bójelenteni, ki is a' Jegyzők segedelmével megvizsgálja a' meghatalmazó, engedelmet adó, 's bizonyító irásait a' bójötteknek vagy hivattnaknak, 's ha nem léssen akadály, egy rövid jegyzést vivén abbéli munkálkodásokról, azon bójött tagoknak az ülésekre leendő bévezetések rögtön végre is hajtatik, ha akadályok adnák magokat elő, akkor a' kamara jegyzői azon akadályokat a' gyűlés közelebb tartandó ülésébe előterjesztik 's a' bévezetés, csak a' gyűlés abbéli határozása következésibe eshetik-meg. —

3) Az Előlülők 's Jegyzők választása.

§ 10). A' kamara tagjai az előlülői hivatalra hat személyt választanak, a' Fejedelem kinevezi ezekből az első Előlülőt, ugy a'

második Elölülőt is, ki valamely akadály vagy jelen nem lét esetébe az előlülő helyét kipótolja, 's annak kötelességét vigye a' gyűlés tartásáig. Magok közül választják a' Jegyzőket is, mind két választás írott választó levélkéknél fogva menyen véghez, minden rang, rendi és kerületi külömbség nélkül a' követekből, a' szózatok átállános többsége határoz, ha ketten egyenlő számú szózatot nyertek, a' választás golyókkal határoztatik-el, a' választó levélkék kinyitására az elrendelő Biztosság mellé segédül, sorsvonás szerént öt országgyűlési tagok neveztetnek, és rendeltetnek. —

VI.) Megszűnése az előleges Biztosságnak.

A' Biztosság a' választási Jegyző-könyvet, az előlülői hivatalra teendő ajánlás végett, a' bel dolgokra ügyelő k. Ministeriumnak által adja, 's annak következésébe a' királyi kinevezést közhírré teszi, melyel munkálkodását bévégzi, 's a' követek kamarája elrendelődött. —

VII.) A' Hellyek 's Ülések Rendje.

Az ülések, mellyeket ki ki elfoglalván mind végig meg is tart, sorsvonás által határoztatnak-el. —

K o n t r a b a n d.

(*Contrebande. — Merx invectionis vetitae, vel: Commercii prohibiti*).

Nem hoz é az úr magával valami Kontrabandot? — ezt kérdi szinte minden országban, egy hivataloson állított határvámi tiszt, vagy portékák motózója, midőn egy idegen utazó a' határszélyhez, vagy valame-lyik fő város eleibe elérkezik.

Uram! — így szólék én a' legelsőhez, a' ki ezen útamban az említett kérdéssel előmbe állott — én nem tudom, nem értem, mit ért az úr a' *Contraband* szavával.

Én azt értem — így felele nekem — hogy valyon az úrnál nincsen é valami olyan portéka, mely ezen országban idegen, és a' melynek ide béhozása szorossan meg van tiltva? — p. o. nincsen é az úrnál idegen portubák, dohány, valami újj gyölcs, újj selyem szövet, gyapju materia, strimflik, tiltott könyvek, 's több e' félek?

Semmi sincs e' féle — feleltem neki — bizony semmi sincs egyéb, hanem egy kevés változóm, egy vásott kaputom, egy pár stiblim, egy pár lájbim, 's egy heretvám. — De ezen szavaimnak nem akarván hinni: neki ment az úti kofferemnek, feloyította azt, felforgatott, felturkált benne mindent fené-
kig. — Miután kevés portékámat eléggé meg-
kukutsolta, és megtapogatta: 9½ garast vé-
vén tőlem motózó bérben, szabadon men-
nem bocsátott. —

Milyen csudálatos szokásai és megfogásai vannak az embereknek! — így gondolkozám magamban, folytatván felvett útam. — Szorgalmas pontossággal utánna látnak, és vizsgálják, hogy valaki idegen portékát nem hoz é magával? — de valyon idegen erköltstelenségeket, nyavalyákat, vétkeket hoz é az országba, vagy nem? — arról senki se teszen kérdést. — 'S valyon ezek nem lehetnének-é Kontrabandok? nem károsabbak-é a' státusnak, mint az elébbeniek? Bizonyára sokat tettek az idegenek arra, hogy a' nemzeteknek nemzeti karaktereit megvesztessék. Általok terjedett-el leginkább a' csekélységek kapkodó gyermekekedésnek és léhaságnak geniussa, különösön a' magyar hazákban; — és a' régi egyenesség, hiveség, szinletlen barátság, 's több e' félek eltűntek. — *Kortez*, és az ő társai a' rosz erköltsöknek kontrabandját elvitték magokkal Mexikóba, valamint *Kolon*, és az ő követői egész Ámérikába, és ezt az addig szabad és boldog népet nem csak fisice, hanem moraliter is sokképpen boldogtalanították. Megesmérkedtek ők is az európai vétkekkel, és azokkal elborítottak. —

Millyen erőssen kellene kívánni tehát azt, hogy a' Kontrabandnak értelmét és conceptussát többre terjesztenék az emberek, és a' kívülről jövő rosz erköltsök és szokások elharapodzásának gátat vetni lelkesen törekednének. — Nem kellene mindég csupán csak gazdaságoson (oeconomice) gondolkozni, nem

kellene csupán csak erre fordítani minden figyelmet. — A' státusnak erköltsi állapotján sokkal több fekvén: sokkal több gondot kellene arra fordítani. — Miért állítatnak mindég csak portéka vizsgálók a' határvámokon? 's miért nem erkölts és szokás felügyelők is, vizsgálók is egy nemesebb czélnek érdeketire? Minden más hivatalok felett ezt kellene akármely státusban felállítani. — Az instructio pedig, akár a' formulare, melyhez ezen hivatalbelieknek magokat szorossan tartani kellene, az én plánom szerint, e' következő pontokban állhatna:

1ben. Minden franczia mamseleket, a' kik Párisból, vagy Lyonból, valamely titkos professio gyakorlása után, jubiláltatván, vagy más okból onnan elébb állván, más országokba, különösen pedig a' magyar hazába jönének, hogy itt a' magyar kisasszonyok gouvernantjai legyenek — a' határ szélitől vissza kellene küldeni hazájokba. — Mert a' szerelmeskedés fortélyai (Coquetterie), az öltözetbeli határtalan tulság (luxus), a' szemmel 's más-módkkali mesterséges keritgetés, — a' romanos teoriáknak tanult gyakorlatai (praxis), a' legfinomabb elájulás módjainak tudása, 's több ilyenek, melyek a' franczia gouvernántoktól rendszerént tanittatnak, nem egyebek, hanem a' honra nézve kontrabandok, —

2szor. Minden urfiakat, a' kik útazás végett a' honból sok drága pénzt kivittek, 's hosszas útazásaik után, üress erszénnyel,

sőt néha adósságokkal is terhelve vissza jönnek; — a' motózó határszélynél szorossan meg kellene vizsgálni: valyon a' hon iránti jó érzéseiket megtartottáké? vagy ellenkezőket szívtak-bé? valyon hajlandók-é arra, hogy az idegen országokat a' magok hazájoknak kissebbítésével magasztalják, ditsérik? a' magok honjokról megvetéssel szólnak, és így annak disgustáltatását, gyalázását, megutálását másokra is kiterjesszék? — Ezen esetben úgy kellene őket nézni, mint kontrabandot — nem kellene bébocsáttani, míg meg nem változnak. — Mert ezek azok, a' kik szégyellik néha a' magok honni nyelveken beszélni, a' kiknek semmi sem izletek (gustus) szerént való, a' mi itt terem — a' kik nem tudnak honni szabók által öltözködni — a' kik móbiliákat is idegen országból hozatnak — idegen udvari tiszteket, idegen cselédeket, 's néha idegen feleséget is hozván magokkal, a' nemzeti kortsosodást nevelik.

Őszor Hasonlólag kellene bánni minden külföldi Instructorokkal, a' kik a' magyar urfiak nevelésire és tanítására akarják magokat adni. — Meg kellene t. i. vizsgálni, valyon érdemes emigránsok-é, vagy nem? nem olyan emberek-é, a' kik a' magok honjokban kenyeret 's professiot nem kapván, itt akarnak a' honniakon (indigena) feljül kapni, meg nem érdemlett becsületre lépni, 's különös nagy fizetéseket nyerni? melyben gyakran szerencsések is a' magyar nemzet-

nek azon különös gyengesége miatt, hogy az idegenen, mint ritkaságon, inkább kap, mint más nemzet. — Valyon továbbá nem azért vándoroltak-é ide, hogy szerencséjüket, nem pedig ön magokat jobbitsák? — Az ilyenek számtalanszor az ifiakat csekély itéletű, izetlen, sótalanul elméskedő, superficialis, és léha teremtményekké teszik. — 'S ha tudni lehetne, hogy ilyenek, nem kellene bécsozáni, mint kontrabandot. —

4szer. Minden idegen Stutzereket, szeleburdikát (Windbeutel), a' kiktől egyebet várni nem lehet, hanem hogy a' honfiakat példájok által eltsábitsák, — gálántériát, puháságot, passionatus játékosságot, duellálást, asszonyok elhódítását, házasság rontást, 's több ilyeneket módiba hozzanak; a' vég hártártól vissza kellene utasítani, és mint káros kontrabandokat nem kellene béereszteni.

5ször. A' románokra, komédiákra, buja énekekre, szerelmes költeményekre igen szemesen kellene vigyázni. — Egy könyvet is, a' mely csélcapságot, messzeűzött gyáva érzékenykedést, a' kötelességek nem teljesítését, a' virtusnak kevésre becsülesét szivárogtatná a' szivekbe, 's józan erköltsöket megvesztegetné: az országba nem kellene béhozni.

6szor. A' külföldi kauklereket, alakosokat, szemfényvesztőket, medve hordozókat, bubásokat, kötelen tánczókat, 's más pénz csalókat 'sat. mint kontrabandot nem kellene bécsozáni. — Az ilyenek a' közönséget

elvonják a' valódi dolgoktól: — csekélység 's hiúság iránti szeretetet öntnek beléje, és arra viszik utoljára, hogy az e'féle dibdáb dolgoknak valami nagy becsét tulajdonítson. Vagy pedig némely borzasztó nézletek (spectaculum) által reá szoktatják az érzéketlen szivüségre, mely végre az emberek iránti kegyetlenségre változik. — Én magam egy híres és népes városban láttam egy ámittót, a' ki kevés fizetésért nem csak különbféle szemfényvesztési remek darabokra tanított akárkit, hanem bizonyos *arcanumokat* is árult. — Ezek között valami tentát, melynek olyan ereje volt, hogy minden betük, melyek azzal íratattak, egy néhány nap múlva egészen elenyésztek, és csak az íratlan tiszta papiros maradt utánna. — Az ilyen *arcanumok*, ha volnának ma is, a' szerzőjökkel együtt a' legveszedelmesebb kontrabandok. — A' leggyalázatosabb, legkárosabb családokra, hamis quietantiáknak, hamis váltóleveleknek (Wechsel) készítésére adnának alkalmatosságot. —

7szer. Minden külföldi szerencse próbálók (avanturier), bolondoskodók, jól lakásért mulattatók, eszelős vagy rajoskodó élet módra, léhaságra vezetnek, és csábitnak másokat. — Ezek is tehát kontrabandók.

A' kontrabandról az eddigi megfogások vagy azért voltak olyan egyszerűek, és keskenyek, mivel csak természeti vagy mesterségi productumok értetődtek alatta; vagy pedig azért, mivel csak a' külföldi produ-

ctumok nézettettek kontrabandoknak. — A' honniak, melyeknek a' hazában történő kifejlődésére a' honfiak adnak alkalmat, szintűg kontrabandok, mint a' külföldiek. — A' népnek kicsinlelkűségre való leizgatása (stimmen), a' vakságban, tudatlanságban szántszándékos tartása, egyik vagy másik hitfelekezetnek nyomása, titkos vagy nyilvános üldözése, a' hazában valami jót kezdeni akaronak vagy akadályozása, vagy kigunyolása, a' luxus; tobzódás, kridázásokat szülő pazérlás, jövedelmen felyüli fényűzés- korhelység- időt és pénzt vesztegető kártyázás, lotteriai korság, 's több ilyenek, bizonyoson hazai kontrabandok. — Melyre nézve erkölts vizsgálókat kellene felállítani, és azoknak szinte határtalan hatalmat adni arra, hogy mindent elkövessenek, a' mi ezen nemmes czélnak elérésére, és az ök kötelességeknek lelkesmeretes telyesíttésére szolgálhat. — Nem voltak bolondok a' Rómaiak, midön a' censori hivatalt felállították. — A' ki ezt bővebben esmérni akarja: olvassamag az ök ez iránti szokásaikat. — A' mi mai policziai igazgatásaink, minden Fiscussaink csak alig sem töltik hé azon hivatalt. — Sz. Keresztur 1834. Mártius.

N. N.

Új fény torony.

A' triesti kikötő bejárójánál. a' *molo di santa Teresa* nevet viselő föld töltés szélső

pontjára épített új fénytorny, mely 1833-ban februarius 12re viradó éjjel austriai császár ő Felsege születés napi innepe tiszteletére gyujtatott-meg legelőbb, és az után rendszeren minden estve kivilágittatik, a' *Salvo-re* falunál ez előtt több évekkel épített fénytoronnyal együtt, a' Triestbe érkező hajóknak védelemül 's bátorságul szolgál; e' két fénytornyok kimutatják a' hajósoknak azon utat, melyen menniek kell, hogy egy felől a' *Grado* melletti mocsáros fővénytörliásokat, és másfelől Istria partjainál víz alatt rejtező hegyes kőszirteket kikerülhessék. — E' két fénytornyok között csak annyi a' különbség, hogy a' *Salvo-rei* farus csak egyszerű de tartós fénysugárokat lövel magából, a' *molo di santa Teresa* fokon épült új fénytorny pedig váltólag szorja maga körül a' világosságot, de a' melyet még is a' partszélen támadt történetes égés világától könnyű megkülömböztetni. Ezen újonnan épült fénytorny a' tengert tartóztató kőrakás szélétől 360 bécsi láb távolságra fekszik, 's egy kolossalis oszlop alaku tornyot ábrázol. Alapja széles kőrakáson nyugszik, és a' *molo* felett jóval felyül emelkedik. Az egész torony, alap kőrakásával együtt, e' szomszéd szirtes oldal mészköveiből épült, 's a' tenger szintétől kezdve, a' fénykerület vagy karima közép pontjáig, 106 bécsi láb magass. A' fénykerületet 42 olajjal világosított nagy mécsek teszik, melyeknek fénysugarait három német vagy geographiai mértföld tá-

volságra láthatni, ha a' szemlélő a' tenger szine felett 12 bécsi lábnyi magasságra áll. Ennek világa tehát a' *Pirano* melletti vizekre, és az illyriái partszélen a' *Grado* melletti mocsárokhoz is, egyaránt jól látszik. — De hogy ezen fénytorony világosságát, a' part szélét környékező hegyeken támadható tűz világától meglehessen különböztetni, bizonyos újonnan tanált erőmű által ezen fénytorony világító kupja vagy fényköre, hirtelen egy perczenet alatt eltakartatik, 's ugyan ennyi idő alatt, az azt környékező se-tétségből viszont kitűnik.

A' második fénytorony, mely még 1818-ban épült 's gőz által világosittatik, *Pirano* várostól délnyugotra *Salvore* falu mellett, a' *Punta della Marcha* nevet viselő föld-csucson fekszik. Ez a' fénytorony egy nagy oszlop derekat ábrázol, mely egy talp kö-ven nyugszik, és ehez vannak osztán a' gőz-készítő művek foglalva. A' világító lámpás a' mariacelli hámorban vasból öntetett és 135 mázsát nyom, ablakai kristály üvegből vannak, és valamint a' triesti a' tenger szine felett 106 bécsi lábbal áll magossabban. A' lámpásban belől kereken 42 nyílások van-nak, melyeken a' gőz kifolyván és meggyu-ladván, 6 láb széles, és 5 láb magoss fény golyóbist képez, melynek világa 25 olasz mértföldre látszik. — Itt évenként 180,000 bécsi kubik láb gőzöt égetnek-el. —

S á t o r - a d ó.

Konstantzinápolyban vetélkedtek egykor a' zsidók a' törökökkel a' paradicsom felett, és azt állították, hogy csupán csak ők fognak abba bémenni. — Ha ez valósággal ugyan: hová fogunk tehát mi menni? — kérdés a' törökök. — A' zsidók nem mérészelvén őket onnan egészben kizárni: ezt felelék: Ti kívül maradtok a' falak előtt és csak bétekintgettek réánk. — Ezen különös szóvitatás megvitetett a' nagy vezérnek, a' ki örömet kapott rajta, hogy olyan szinlett okot (praetextus) kaphatott, melynél fogva a' zsidókra ujjabb adót vethessen. — „Mint-hogy ez a' ringyrongy nép — monda a' nagy vezér — nekünk csak a' paradicsom előtt ad helyet: ennél fogva igen helyes és igasságos az is, hogy nekünk sátorokat is szolgáltatson, hogy az idő viszontagságinak ne légyünk kitétetve.“ — Mely szerént töstént — a' szokott adón kívül — még egy mást vetete a' zsidókra, a' Nagyúr' paradicsom előtt leendő sátorára, 's annak fentartására fordítandó költségül, ezen adót ők most is fizetik.

É n , é s N e m é n .

Egy ifiu philosophiae professor az elfáradásig és unalomig sokat beszélt a' tanító székben az *én-ről* és *nem-énről*. Végre egész tűzbe jövéen, felállta, 's a' mejjire ütvén, így kiálta: *Én* vagyok *én*. Egy halgatója a' hátulsó padról belé szólván, így felele: Ha az úr az a' ki *én*: ki vagyok tehát *Én*? egy köz nevetést gerjeszte szavaival. —